

НЕФОРМАЛЬНА ЗАЙНЯТИСТЬ ТА ТРУДОВА ЕМІГРАЦІЯ ЯК РИЗИКИ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

INFORMAL EMPLOYMENT AND LABOR EMIGRATION AS RISK INSTITUTIONAL CAPACITY PENSION FUND OF UKRAINE

У статті розглянуто вплив неформальної зайнятості та трудової еміграції населення України на ефективність функціонування Пенсійного фонду України, надходження у вигляді єдиного соціального внеску від яких могли би значно покрити його дефіцит. Узагальнено заходи мінімізації неформальної зайнятості та трудової еміграції населення України для посилення інституційної спроможності Пенсійного фонду України. На основі вивчення прогресивного досвіду розвинених країн світу сформувано пропозиції щодо мінімізації обсягів неформальної зайнятості в Україні. Однією з причин поширення неформальної зайнятості, на думку автора, є інституційне навантаження бізнесу. У зв'язку з цим проаналізовано рейтинг України за показником легкості ведення бізнесу (DB-рейтинг). Визначено країни – лідери за критеріями легкості бізнесу для опанування досвіду та його впровадження в Україні. Обґрунтовано, що для збереження та ефективної реалізації трудового потенціалу важливо розвинути інститут гідної праці.

Ключові слова: Пенсійний фонд України, неформальна зайнятість, трудова еміграція, показники легкості ведення бізнесу (DB-рейтинг), ЄСВ, інституційне навантаження бізнесу, трудовий потенціал, гідна праця.

В статті рассмотрено влияние неформальной занятости и трудовой эмиграции населения Украины на эффективность функционирования Пенсионного фонда Украины, поступления в виде единого социального взноса от которых могли бы значительно покрыть его дефицит. Обобщены меры минимизации неформальной занятости и трудовой эмиграции населения Украины для усиления институциональной способности Пенсионного фонда Украины. На основе изучения прогрессивного опыта развитых стран мира сформулированы предложения по минимизации объемов неформальной занятости в Украине. Одной из причин распространения неформальной занятости, по мнению автора, является институциональная нагрузка бизнеса. В связи с этим проанализирован рейтинг Украины по показателю легкости ведения бизнеса (DB-рейтинг). Определены страны – лидеры по критериям легкости бизнеса для освоения опыта и его внедрения в Украине. Обосновано, что для сохранения и эффективной реализации трудового потенциала важно развивать институт достойного труда.

Ключевые слова: Пенсионный фонд Украины, неформальная занятость, трудовая эмиграция, показатели легкости ведения бизнеса (DB-рейтинг), ЕСВ, институциональная нагрузка бизнеса, трудовой потенциал, достойный труд.

УДК 369.542:331.101 (477)

Перегудова Т.В.

к.е.н., доцент,
старший науковий співробітник
відділу соціально-економічних
проблем праці
ДУ «Інститут економіки
та прогнозування
Національної академії наук України»

The article deals with the influence of informal employment and labor emigration of the population of Ukraine on the efficiency of the functioning of the Pension Fund of Ukraine. The purpose of the paper is to summarize measures to minimize informal employment and emigration of the Ukrainian population to strengthen the institutional capacity of the Pension Fund of Ukraine. Income in the form of a single social contribution could significantly cover its deficit. Scientists and politicians are widely discussing the deficit of the Pension Fund of Ukraine, which is aggravated by the impact of demographic factors, due to large-scale volumes of informal employment, labor emigration, due to insufficient conditions of employment on the basis of decent work. Based on the study of progressive experience of developed countries of the world, proposals were made to minimize the volume of informal employment in Ukraine. One of the reasons for the spread of informal employment, according to the author, is the institutional burden of business. In this regard, the rating of Ukraine on the indicator – ease of doing business (DB rating) is analyzed. Countries are identified as leaders in terms of ease of use of business for gaining experience and its implementation in Ukraine. The proposals in the field of taxation and financial and credit stimulation are formed, which should be determined on the basis of investment volumes, regional development strategy, innovation orientation and export orientation. Increases the loss of PFCs by underutilization of labor potential due to the labor emigration of the Ukrainian population. Among the important causes of labor emigration are low wages, lack of suitable employment and unfavorable working conditions in the country. It is substantiated that in order to preserve and effectively realize the labor potential it is important to develop the institute of decent work. The proposed measures to minimize informal employment and labor emigration will contribute to enhancing the institutional capacity of the Pension Fund of Ukraine, which is a prerequisite for further development of Ukrainian society in the direction of observance of the social principles set forth in ILO Convention No. 102.

Key words: Pension Fund of Ukraine, informal employment, labor emigration, ease of doing business (DB rating), single social contribution, institutional burden of business, labor potential, decent work.

Постановка проблеми. Науковці й політики широко обговорюють проблеми дефіциту Пенсійного фонду України (ПФУ), які посилюються під впливом демографічних чинників через масштабні обсяги неформальної зайнятості, трудової еміграції, втрати через трудового потенціалу, анексію Криму та військові дії на Донбасі, а також завдяки недостатності умов працевлаштування на засадах гідної праці, що впливає на обсяги сплати ЄСВ та подальший розмір пенсій.

Нині в Україні на 10 працюючих припадають 11 пенсіонерів, залишаються значними

масштаби неформальної зайнятості. У 2017 р. 3 695,6 тис. осіб, або 22,9%, в Україні були неформально зайнятими. Характерною особливістю національного ринку праці є висока диференціація рівня неформальної зайнятості від 9,7% у Київській області до 49,8% у Чернівецькій області. Щодо сфер економічної діяльності, то найвищий рівень неформальної зайнятості спостерігається в сільському, лісовому та рибному господарстві (42,1%). Дещо нижчим він є в оптовій та роздрібній торгівлі, ремонті автотранспортних засобів і мотоциклів (19,6%), будівництві (16,1%). Найменшими

є обсяги в тимчасовому розміщенні й організації харчування (2,4%). В інших видах економічної діяльності показник становить 10,9%, в промисловості – 5,6%, в транспорті, складському господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності – 3,3% [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Базові аспекти функціонування Пенсійного фонду та пенсійної системи в Україні сформовано в публікаціях та виступах таких вітчизняних вчених та політичних діячів, як Ю. Ганущак, Є. Капінус, О. Коцюба, О. Панченко, Л. Ткаченко, Г. Третьякова, В. Яценко.

Постановка завдання. Незважаючи на важливі зауваження вітчизняних науковців та громадських діячів, функціонування Пенсійного фонду України залишається недосконалим через поширення неформальної зайнятості та трудової еміграції, що обумовило мету статті, яка полягає в узагальненні заходів мінімізації неформальної зайнятості та трудової еміграції населення України для посилення інституційної спроможності Пенсійного фонду України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Збільшує ризик недотримання надходжень від ЄСВ трудова еміграція населення, обсяги якої зростають. Прогнози різних науковців та інститутів однаково вказують на загрозу втрати трудового потенціалу з українського ринку праці. Відповідно до заяви Президії Федерації профспілок України та прогнозів

«Economist Intelligence» Україна входить до 5 країн світу після Японії, Німеччини, Таїланду та Південної Кореї, які найбільше втрачуть у робочій силі на довгострокову перспективу до 2050 р. [2].

Найбільш вагомою причиною трудової міграції, про яку говорять 84,3% трудових мігрантів, є низький рівень оплати праці в Україні. Наступними причинами є відсутність в Україні підходящої роботи, що відповідає здобутій кваліфікації, на що вказали 8,16%, та несприятливі умови праці в Україні, про що зазначили 3,57% [1].

Підриває економічну систему та інституційну спроможність ПФУ неформальна зайнятість, оскільки країна втрачає офіційні робочі місця та надходження від податків. Орієнтовні втрати ПФУ внаслідок неформальної зайнятості на рік складають близько 30 млрд. грн. [3], що могло би покрити дефіцит ПФУ на 53,47%. Детальна інформація за останні роки наведена в табл. 1.

Однією з причин поширення зайнятості в неформальному секторі економіки є інституційне навантаження. Дослідження рейтингу країн за цим показником, що розраховується Світовим банком, доводить наявність низки проблемних питань для України. Значення показників-індикаторів для України наведено в табл. 2.

Загальний індекс є середнім за десятьма індикаторами з рівною вагомістю. Перше місце вказує на найбільш сприятливий регуляторний клімат.

Таблиця 1

Орієнтовні обсяги покриття дефіциту ПФУ можливими внесками від неформальної зайнятості

Показники	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Дефіцит бюджету Пенсійного фонду України, млрд. грн.	14,7	31,8	84,8	56,1	14,3*
Орієнтовні втрати ПФУ внаслідок неформальної зайнятості, млрд. грн.	5,99	6,61	3,80	4,84	5,54**
Обсяги покриття дефіциту ПФУ потенційними внесками від неформальної зайнятості, %	40,75	20,79	4,48	8,63	38,74

* показник, затверджений бюджетом;

** показник за січень-червень 2018 р.

Джерело: [4]

Таблиця 2

ДВ-рейтинг України

№	Індикатори	Ранг за роками			
		2013	2014	2015	2019
	Легкість ведення бізнесу	137	112	96	71
1	Реєстрація підприємств	50	47	30	56
2	Отримання дозволів на будівництво	186	41	140	30
3	Підключення до системи електропостачання	170	172	137	135
4	Реєстрація власності	158	97	61	63
5	Кредитування	24	13	19	32
6	Захист інвесторів	127	128	88	72
7	Оподаткування	168	164	107	54
8	Міжнародна торгівля	148	148	109	78
9	Забезпечення виконання контрактів	45	45	98	57
10	Дозвіл неплатоспроможності	157	162	141	145

Джерело: [5]

Дані табл. 2 доводять деяке полегшення з роками ведення бізнесу в Україні. Слід нагадати про те, що у 2012 р. Україна займала 152 позицію. Однак серед проблемних питань залишаються реєстрація підприємств, підключення до системи електропостачання, захист інвесторів тощо.

Для формування сприятливого регуляторного клімату в Україні важливим є вивчення досвіду країн, які є лідерами в цих питаннях. Так, серед країн – лідерів за індексом DB слід назвати Нову Зеландію, Сінгапур, Данію, Китай, Сполучені Штати Америки, Грузію, Норвегію, Великобританію, Австралію, Фінляндію, Ісландію, Швецію, Ірландію, Литву, Таїланд, Канаду.

Спрощена реєстрація підприємств характерна для Нової Зеландії, Канади, Сінгапуру, Австралії, Вірменії, Грузії, Азербайджану, Литви, Киргизстану, Нідерландів, Білорусії, Китаю, Сполучених Штатів Америки, Узбекистану.

Легше порівняно з іншими країнами отримати дозвіл на будівництво в Китаї, Грузії, Сінгапурі, Об'єднаних Арабських Еміратах, Данії, Австралії, Новій Зеландії, Германії.

Щодо наступного індикатора, а саме підключення до системи електропостачання, то варто назвати такі країни, як Ісландія, Республіка Корея, Німеччина, Об'єднані Арабські Емірати, Китай, Сінгапур, Швейцарія, Швеція, Сполучені Штати Америки, Бразилія, Саудівська Аравія, Норвегія, Данія.

За реєстрацією власності лідерами є Грузія, Нова Зеландія, Білорусь, Об'єднані Арабські Емірати, Вірменія, Литва, Данія, Киргизстан, Норвегія, Словаччина, Ісландія, Азербайджан, Саудівська Аравія, Естонія, Швейцарія, Казахстан.

Дієвість кредитних реєстрів та ефективність законодавства щодо залогового забезпечення та банкрутства щодо доступності кредиту характерні для таких країн, як Великобританія, Сінгапур, Китай, Нова Зеландія, США, Грузія, Австралія, Латвія, Польща, Республіка Корея, Ірландія, Ізраїль, Киргизстан, Румунія.

Однією зі слабких ланок для України є захист інвесторів. Серед країн – лідерів з цього питання слід назвати Нову Зеландію, Сінгапур, Китай, Канаду, США, Ізраїль, Великобританію, Словенію, Грузію, Японію, Бельгію.

Гострим для України постає питання оподаткування. Посильні адміністративні зобов'язання характерні для Об'єднаних Арабських Еміратів, Катару, Китаю, Сінгапуру, Канади, Данії, Великобританії, Люксембургу, Швейцарії, Норвегії, Казахстану.

Індикатор спрямованості на розвиток міжнародної торгівлі є високим для Сінгапуру, Китаю, Республіки Кореї, Об'єднаних Арабських Еміратів, Малайзії, Швеції, Естонії, Данії, Фінляндії, Ізраїлю, Нідерландів, Німеччини, Литви, Великобританії, Латвії, Тайваню, Китаю, Австрії, Ірландії.

Високе забезпечення контрактів відповідає таким країнам, як Люксембург, Республіка Корея, Ісландія, Норвегія, Німеччина, Австрія, Франція, Фінляндія, Китай, США, Сінгапур, Білорусія, Австралія, Угорщина, Бельгія, Литва, Нова Зеландія, Китай, Швейцарія.

Дозвіл неплатоспроможності розвинутий в Японії, Норвегії, Фінляндії, Сінгапурі, Нідерландах, Бельгії, Великобританії, Ірландії, Канаді, Данії, Ісландії, Новій Зеландії, Німеччині, Австрії, Китаї, США, Австралії, Швеції.

Слід сказати, що в Європейському Союзі політика боротьби з тіньовою зайнятістю має такі засади: профілактичні заходи задля спрощення процедур та зменшення витрат і обмежень, які перешкоджають створенню й розвитку підприємств, зокрема нових компаній та дрібних підприємств; усунення чинників, що стримують декларування роботи, як з боку попиту, так і щодо пропозиції; санкції задля зміцнення нагляду й застосування відповідних норм стосовно тих, хто користується вигодами прихованої праці, та захисту постраждалих, зокрема, шляхом кращої координації дій відповідних органів влади (податкових органів, інспекцій праці, поліції); співпраця між країнами – членами ЄС задля боротьби з шахрайством у сфері соціального забезпечення та незадекларованої роботи в рамках транснаціональної економічної діяльності; кампанія з підвищення соціальної обізнаності щодо негативних наслідків незадекларованої роботи для соціального захисту, солідарної відповідальності та справедливості [6].

Вивчення зарубіжного досвіду доводить системну діяльність інститутів щодо підвищення легкості бізнесу. Це має прояв у спрощенні та стабільності податкової системи, зменшенні податкового тиску, використанні інвестиційного податкового кредиту, який означає зниження оподаткованого мінімуму на суму капіталовкладень на придбання машин і устаткування чи під час розвитку відсталіх регіонів. Спеціальні інвестиційні кредити застосовуються під час створення високотехнологічних виробництв, надаються субсидії відповідно до структурної програми розвитку середніх міст тощо. Серед практик підтримки новостворених малих підприємств знижується податкова ставка на 50% упродовж перших п'яти років, не оподатковується реінвестований прибуток, або не оподатковується сума річного доходу індивідуальних виробників до певної суми, зниження ставки місцевих податків тощо. Позитивний досвід державної підтримки підприємництва, передусім під час здійснення податкової політики, нагромаджено у США, Німеччині, Франції, Польщі. Податкові пільги використовуються під час створення нових промислових зон, для підприємств, які спеціалізуються на виготовленні певних видів продукції з терміном на 10 років. Прогресивний

досвід показує, що не вилучаються податки під час здійснення капіталовкладень в устаткування, на науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки тощо. Існують практики, коли підприємства не сплачують податки протягом 5 років зовсім (за умови вкладання капіталу в передові галузі); у наступні 5 років також не сплачують, якщо кількість працівників перевищує 500 осіб, а діяльність компанії за цей період сприяла підвищенню технологічного рівня виробництва.

Необхідною є оптимізація системи оподаткування, яка має проводитись не лише за лінією зменшення податкового тиску, але й щодо її спрощення. Питання податкових та фінансово-кредитних механізмів підтримки бізнесу систематизовано таким науковцем, як Р. Рудник. До податкових механізмів він відносить звільнення від сплати податку на прибуток в перші роки функціонування підприємств, прогресивне (ступінчаті) оподаткування прибутку, податкові пільги у формі прискореної амортизації нового та сучасного обладнання, створення зон вільної торгівлі, формування резервних фондів для майбутнього інвестування, надання податкових кредитів у разі прискореного списання витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР), спрощення бухгалтерського обліку витрат на визначення фінансових результатів, а також зменшення кількості форм державної звітності; до фінансово-кредитних – розроблення та реалізацію державних цільових програм пільгового кредитування малих та середніх підприємств, створення страхових фондів гарантування позик, пільгове кредитування інноваційних програм, надання за рахунок ресурсів державного бюджету субсидій та дотацій на відшкодування частини кредитних ставок, надання державних гарантій за кредитами та позиками [7].

Податкові та фінансово-кредитні стимули мають визначатись на основі визначення обсягів інвестування, тактичною та стратегічною доцільністю розвитку регіону, інноваційною спрямованістю та експортною орієнтацією.

Для розв'язання проблем діяльності Пенсійного фонду України слід задуматися над формуванням системи якісних соціальних стандартів, зокрема гідної оплати праці та пенсії; ефективністю соціальних реформ, яка має визначатись як рівень охоплення соціальним захистом населення для попередження соціального відторгнення. Для подолання означених перешкод потрібно розширювати сфери докладання праці. Для вдосконалення української пенсійної системи важлива скоординована діяльність інститутів ринку праці з урахуванням показників глобального пенсійного індексу Мельбурн Мерсер (MMGPI-2018). Серед країн, які мають найвищі значення індексу MMGPI-2018, слід назвати Нідерланди та Данію,

пенсійні системи яких характеризуються високими рівнями адекватності, стійкості та цілісності [8].

Для збереження та ефективної реалізації трудового потенціалу в Україні слід сформуванати стратегію, яка би була спрямована на соціально-трудове залучення населення країни за принципами гідної праці. На підвищену увагу заслуговують питання збалансованого розвитку національного ринку праці, деформації на якому сформувалися внаслідок фінансово-економічних та політичної криз. Збалансована продуктивна зайнятість відповідно до тенденцій постіндустріального суспільства, розвиток інноваційної зайнятості та подальша соціалізація ринку праці мають стати ключовими елементами національної політики зайнятості населення.

Задля забезпечення ефективного функціонування загальнообов'язкового пенсійного страхування та забезпечення інституційної спроможності ПФУ важливою є боротьба з неформальною зайнятістю шляхом зменшення інституційного навантаження бізнесу завдяки забезпеченню верховенства права в захисті інвесторів, системі кредитування, отриманні дозволів, погоджень та в забезпеченні виконання контрактів.

Одночасно інституційна спроможність ПФУ має бути забезпечена завдяки розвитку інститутів гідної праці та якісної зайнятості. В політиці створення робочих місць та зайнятості населення мають бути враховані зміни структури соціально-трудових відносин з урахуванням соціального та інноваційного розвитку.

Висновки з проведеного дослідження. Проведені дослідження доводять, що інституційна спроможність ПФУ послаблена через трудову еміграцію, неформальну зайнятість. Залучення трудового потенціалу до офіційної зайнятості є можливим шляхом удосконалення податково-кредитного стимулювання. У зв'язку з цим проаналізовано рейтинг країн за показником легкості ведення бізнесу з виокремленням країн, досвід яких може бути доцільним для України. Вжиття запропонованих заходів сприятиме підвищенню інституційної спроможності ПФУ, що є передумовою подальшого розвитку українського суспільства щодо дотримання соціальних принципів, викладених в Конвенції МОП № 102.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 22.05.2019).
2. Заява Президії Федерації профспілок України з нагоди відзначення 10-ї річниці Всесвітнього дня дій за гідну працю. URL: <http://www.fpsu.org.ua/component/content/article/230-vseshvitnij-den-dij-za-gidnu-pratsyu-7-zhovtnya-2017-roku/12954-zayava-prezidiji-federatsiji-profspilok-ukrajini-z-nagodi-vidznachenny-a-10-ji-richnitsi-vseshvitnogo-dnya-dij-za-gidnu-pratsyu> (дата звернення: 29.05.2019).

3. Звіт про роботу Пенсійного фонду України у 2017 році, бюджет, пріоритети діяльності та План роботи Фонду на 2018 р. 147 с. URL: <https://www.pfu.gov.ua/32629-zvit-pro-rohttps-www-pfu-gov-ua-33226-zvit-golovy-pravlinnya-pensijnogo-fondu-ukrayiny-oleksiya-zarudnogo-pro-robotu-u-2017-rotsi-botu-pensijnog-o-fondu-ukrayiny-u-2017-rotsi-byudzhzet-priorytety-diyaln> (дата звернення: 29.05.2019).

4. За даними інформаційно-аналітичних матеріалів Пенсійного фонду України, представлених на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення Верховної Ради України на тему «Результати пенсійної реформи». 22.11.2018.

5. Doing Business. Measuring Business Regulations. Ukraine. URL: <http://www.doingbusiness.org/en/data/exploreconomies/ukraine> (дата звернення: 20.05.2019).

6. Черкасов А. Від легалізації заробітних плат виграють і люди, і держава. URL: <https://pavlogradmrada.dp.gov.ua/ekonomika/inspecciya-praci/andriij-cherkasov-vid-legalizaci%D1%97-zarobitnikh-plat-vigrayut-i-lyudi-i-derzhava.html> (дата звернення: 29.05.2019).

7. Становлення середнього класу: домінанта національної стратегії України / В. Баліцька, В. Близнюк, О. Крикун, Л. Мусіна, М. Скрипниченко та ін. Київ : Четверта хвиля, 2009. 640 с.

8. Melbourne Mercer Global Pension index. 2018. URL: <https://www.mercer.com.au/our-thinking/mmgpi.html> (дата звернення: 25.05.19).

REFERENCES:

1. Ofitsiynyy sayt Derzhavnoyi sluzhby statystyky. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (accessed: 22.05.2019) (in Ukrainian).

2. Zayava Prezydiyi Federatsiyi profspilok Ukrayiny z nahody vidznachennya 10-yi richnytsi Vsesvitn'oho dnya diy za hidnu pratsyuu URL: <http://www.fpsu.org.ua/>

component/content/article/230-vsesvitnij-den-dij-zagidnu-pratsyuu-7-zhovtnya-2017-roku/12954-zayava-prezidiji-federatsiyi-profspilok-ukrajini-z-nagodi-vidznachennya-10-yi-richnytsi-vsesvitnogo-dnya-dij-zagidnu-pratsyuu (accessed: 29.05.2019) (in Ukrainian).

3. Zvit pro robotu Pensijnoho fondu Ukrayiny u 2017 rotsi, byudzhzet, priorytety diyal'nosti ta Plan roboty Fondu na 2018 r. 147 s. URL: <https://www.pfu.gov.ua/32629-zvit-pro-rohttps-www-pfu-gov-ua-33226-zvit-golovy-pravlinnya-pensijnogo-fondu-ukrayiny-oleksiya-zarudnogo-pro-robotu-u-2017-rotsi-botu-pensijnog-o-fondu-ukrayiny-u-2017-rotsi-byudzhzet-priorytety-diyaln> (accessed: 29.05.2019) (in Ukrainian).

4. Za danyimi informatsiyno-analitychnykh materialiv Pensijnoho fondu Ukrayiny, predstavlenykh na zasidanni Komitetu Verkhovnoyi Rady Ukrayiny z pytan' sotsial'noyi polityky, zaynyatosti ta pensijnoho zabezpechennya Verkhovnoyi Rady Ukrayiny na temu "Rezultaty pensijnoyi reformy". 22.11.2018 (in Ukrainian).

5. Doing Business. Measuring Business Regulations. Ukraine URL: <http://www.doingbusiness.org/en/data/exploreconomies/ukraine> (accessed: 20.05.2019).

6. Cherkasov Andriy (2011) Vid lehalizatsiyi zarobitnykh plat vyhrayut' i lyudy, i derzhava [From the legalization of wages, both people and the state benefit]. URL: <https://pavlogradmrada.dp.gov.ua/ekonomika/inspecciya-praci/andriij-cherkasov-vid-legalizaci%D1%97-zarobitnikh-plat-vigrayut-i-lyudi-i-derzhava.html> (accessed: 29.05.2019) (in Ukrainian).

7. Stanovlennya seredn'oho klasu: dominantna natsional'noyi stratehiyi Ukrayiny (2009) [The formation of the middle class: the dominant national strategy of Ukraine] / [Balits'ka V., Blyznyuk V., Krykun O., Musina L., Skrypnichenko M. ta in.]. – K. : Chetverta khvylya. – 640 p. (in Ukrainian).

8. Melbourne Mercer Global Pension index. 2018. URL: <https://www.mercer.com.au/our-thinking/mmgpi.html> (accessed: 25.05.19).

Perehudova Tatyana

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Researcher of Department of Socio-Economic Problems of Labor,
Institute for Economics and Forecasting
National Academy of Sciences of Ukraine

INFORMAL EMPLOYMENT AND LABOR EMIGRATION AS RISK INSTITUTIONAL CAPACITY PENSION FUND OF UKRAINE

The deficit of the Pension Fund of Ukraine is increasing under the influence of the following factors: demography, informal employment, labor emigration, insufficient employment on the basis of decent work. The purpose of the paper is to summarize measures to minimize informal employment and emigration of the Ukrainian population to strengthen the institutional capacity of the Pension Fund of Ukraine. The article deals with the influence of informal employment and labor emigration of the population of Ukraine on the efficiency of the functioning of the Pension Fund of Ukraine. Receipts in the form of a single social contribution could significantly cover its deficit.

Achievement of the set goal is based on the application of general scientific and special research methods, in particular: analysis and synthesis, induction and deduction for determining features of the deficit of the Pension Fund of Ukraine; economic-statistical - to estimate the coverage of the deficit of the Pension Fund of Ukraine by potential contributions from informal employment; structural-logical analysis – to systematize approaches to minimizing informal employment.

Based on the study of progressive experience of developed countries of the world, proposals were made to minimize the volume of informal employment in Ukraine. One of the reasons for the spread of informal employment, according to the author, is the institutional burden of business. In this regard, the rating of Ukraine on the indicator – ease of doing business (DB rating) is analyzed. Countries are identified as leaders in terms of ease of use of business for gaining experience and its implementation in Ukraine. The proposals in the field of taxation and financial and credit stimulation are formed, which should be determined on the basis of investment volumes, regional development strategy, innovation orientation and export orientation.

To solve the problems of the Pension Fund of Ukraine, one should consider the formation of a system of qualitative social standards, including decent wages and pensions; the effectiveness of social reforms, which is defined as the level of coverage of social protection of the population to prevent social exclusion. To overcome these obstacles, it is necessary to expand the scope of application of labor. To improve the Ukrainian pension system, coordinated activity of labor market institutions is important, taking into account the indicators of the global pension index Melbourne Mercer (MMGPI-2018).

In order to ensure the effective functioning of compulsory pension insurance and institutional capacity of the Pension Fund of Ukraine, it is important to combat informal employment by reducing the institutional burden of business by ensuring the rule of law in protecting investors, in the credit system, in obtaining permits, approvals and enforcement of contracts.

At the same time, the institutional capacity of the Pension Fund of Ukraine should be ensured through the development of decent work and quality employment institutions. The policy of job creation and employment must take into account changes in the structure of social and labor relations, taking into account social and innovative development.

Practical value of the article. The proposed measures to minimize informal employment and labor emigration will contribute to enhancing the institutional capacity of the Pension Fund of Ukraine, which is a prerequisite for further development of Ukrainian society in the direction of observance of the social principles set forth in ILO Convention No. 102.